

SZÜLÉSÉLMÉNY VIZSGÁLATA

Módosult tudatállapot a szülés közben

ELŐADÓ
Eőry Fanni

TÉMAVEZETŐ
dr. Varga Katalin

Kutatás
relevanciája

**Szubjektív szülésélmény a szülés minőségének fókuszában
- evidence-based érvek hiánya: MTÁ, mint megoldás?**

Kutatósi
kérdés

Milyen körülmények között tud létrejönni a tudatállapot-módosulás?

Módszer

**Kvantitatív, kérdőíves módszer. Olyan édesanyák, akik maximum
9 hónappal ezelőtt szültek.**

Eredmények

**Beavatkozásmentes,
háborítatlan szülés**

**Autonómia és döntési
szabadság tiszteletben tartása**

**Vajúdás pozitív hatása
az MTÁ-ra**

Elméleti áttekintés

Szülésmodellek

Medikalizált/modern szülészeti modell

- orvosilag kontrollált környezetben zajló szülés
- ártalomcsökkentés: test elsődlegessége a lélekkel szemben

Holisztikus/posztmodern szülészeti modell

- “természetes szülés hipotézise” (Bálint, 1991)
- szubjektív szülésélmény
 - dúlaság intézménye
 - születésházak
 - magánellátás
 - tudatos felkészülés

túlzott mértékű beavatkozás
ellátás személytelensége

KRITIKÁJA

evidence-based érvek hiánya

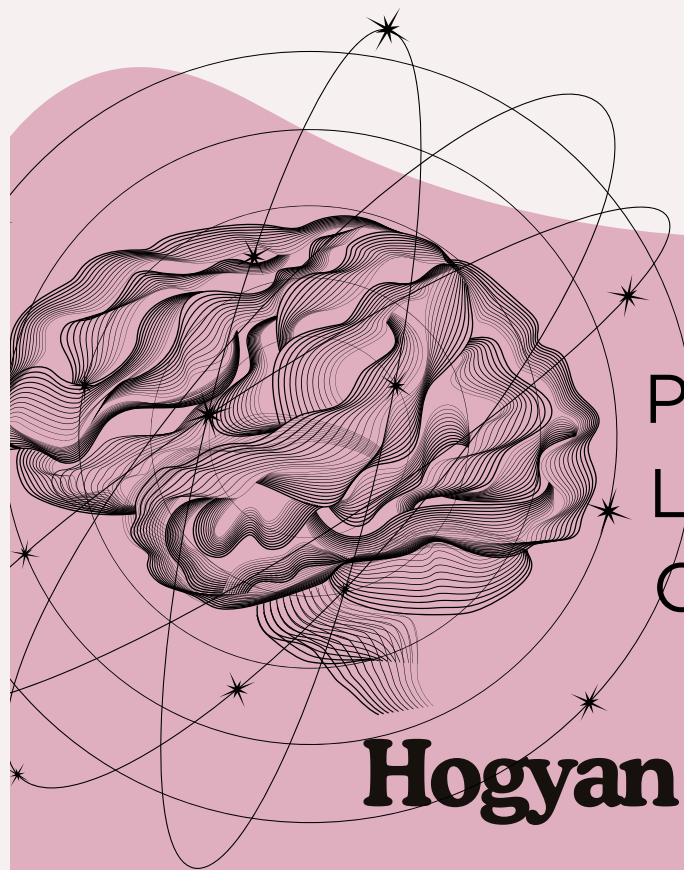
⌋ MTÁ

Módosult tudatállapot (MTÁ)

ELŐNYEI

testi fájdalmak elviselhetőbbek
figyelem irányítása a testi folyamatokra
szinkronitás a magzattal
hormontermelés biztosítása

- + megfigyelhető viselkedési jegyek
- + szuggesztibilitás fokozódása

Prefrontális cortex ↓
Limbikus rendszer ↑
Centrális oxitocin ↑

Hogyan jön létre?

- neurohormonális folyamatok
- intenzív érzelmek

TÁMOGATJA

biztonságos környezet
háborítatlanság
verbális kommunikáció csökkentése
félhomály
zajok mérséklése

GÁTOLJA

figyelem elterelése
félelem, stressz
beavatkozások
szintetikus oxitocin

Módszer

Minta

Adatgyűjtés - Kvantitatív módszertan

Adatgyűjtés: Facebook csoportokban megosztott kérdőív
Kérdőívcsomag: Szülés körülményei kérdőív
Tudat Fenomenológiája Kérdőív (PCI)

Minta jellemzői

Szülés módja:

Természetes (80%)
Császármetszés (20%)

Jelenlévő segítők:

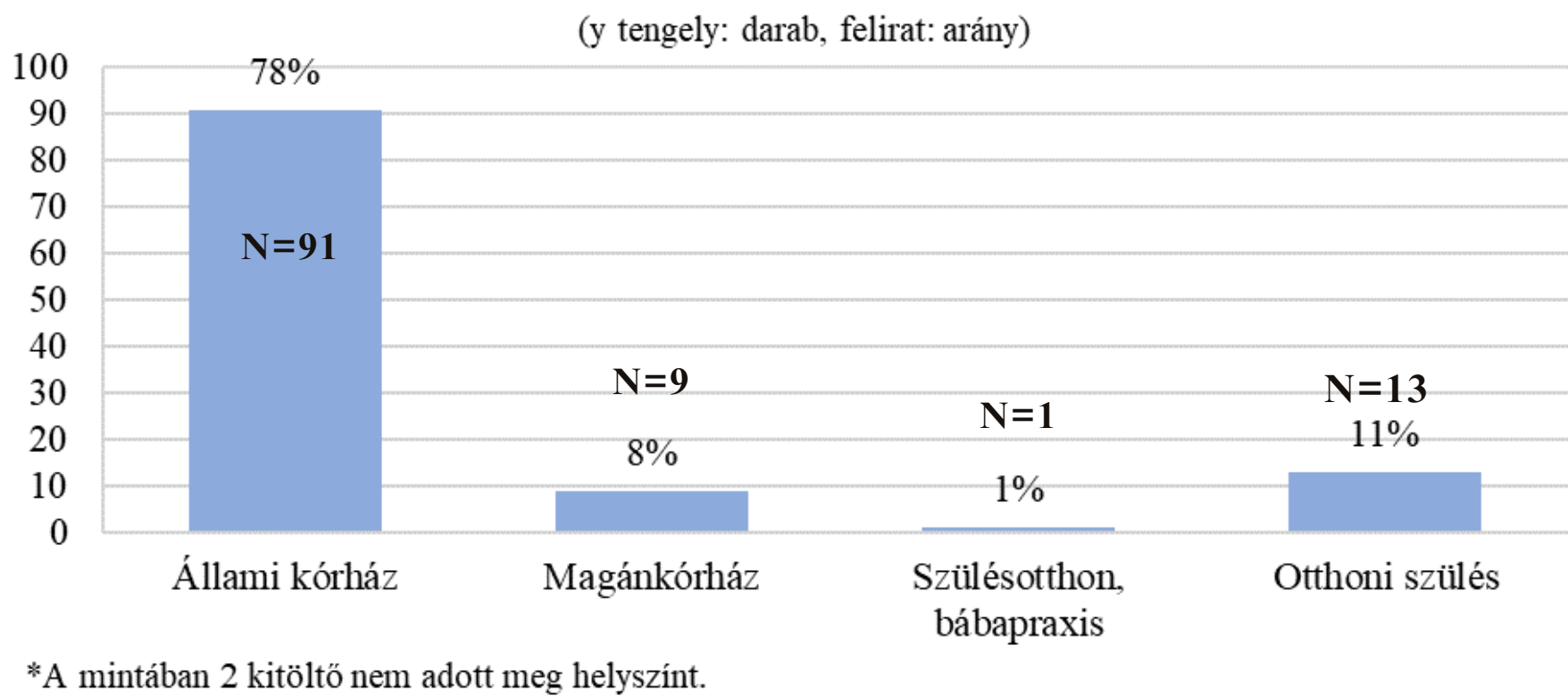
Férj (78%)
Férj+dúla (13%)
Egyedül (6%)

134 kitöltő
végleges minta: 116 fő

Beavatkozások:
N=72 (N_{össz}=93)

Beavatkozások módja

Szülés helyszíne

Beavatkozás jellege a szülés során	Elemszám* (db)	Arány a mintában (%)	Kérték a beleegyezését		Megfelelő tájékoztatást kapott	
			Igen	Nem	Igen	Nem
Gátmetszés	46	64%	9	37	11	35
Vákuum	5	7%	5	0	2	3
Külső nyomás	30	42%	21	7	4	26
EDA	28	39%	22	5	19	9
Szülés megindítása	39	54%	14	25	14	25
Szülés gyorsítása	59	82%	36	23	29	30
Méhszáj tágítás	17	24%	5	12	2	15
Burokrepesztés	50	69%	20	30	21	29
Összesen	72					

*Egy személy esetében több beavatkozás is előfordulhatott.

Tudat Fenomenológiája Kérdőív (Szabó, 1989)

Phenomenology of Consciousness Inventory – PCI (Pekala, 1982)

- (módosult) tudatállapotok élményét méri
- 53 tétel, 12 dimenzió
- 7-fokú Likert skála:
0-6 között, ellentétes mondatpárok

Végig nyugtalan, zavart voltam, képtelen voltam bármire is koncentrálni.

0 1 2 3 4 5 6

Jól tudtam koncentrálni, egyáltalán nem voltam nyugtalan (zavart).

Egész idő alatt erősen tartottam az öntudatom.

0 1 2 3 4 5 6

Nem tartottam meg az öntudatom egyáltalán.

Feladtam a kontrollt, passzívan befogadtam az élményeimet.

0 1 2 3 4 5 6

Akarattal kontrolláltam az élményeimet.

3. táblázat: PCI kérdőív által mért jelenségek (saját szerk.)		
Dimenzió	Mért jelenségek	Alskálák
1. Megváltozott élmények	Szokásostól eltérő élmények megjelenése.	Testhatárok megváltozása, időészlelés módosulása, valóság-észlelés megváltozása, dolgok jelentésének megváltozása.
2. Pozitív érzelmek	Pozitív érzelmek megjelenése.	Öröm, szexuális érzések, szeretet érzése.
3. Negatív érzelmek	Negatív érzelmek megjelenése.	Düh, szomorúság, félelem.
4. Figyelem	Az egyén figyelmének jellemzői.	Figyelem iránya, koncentrálttsága.
5. Képzelet	Képzeleti folyamatok mennyisége és élénksége.	
6. Éntudat	Az éntudat szubjektíven észlelt megtartása.	
7. Megváltozott tudatállapot	Szokásostól eltérő tudatállapot megjelenése.	
8. Arousal	Éberségi szint mértéke.	
9. Racionalitás	Az élmények racionalitásának megítélése.	
10. Akarati kontroll	A történések kontrolljának, befolyásolhatóságának érzése.	
11. Emlékezet	Emlékezeti képesség.	
12. Belső beszéd	Belső hangok, monológok megjelenése.	

Hipotézisek

- 1 A szülés során alkalmazott **beavatkozások negatívan hatnak** a tudatállapot-módosulás mértékére és negatív élménymintázatot eredményeznek.
- 2 A **beleegyezés nélküli beavatkozások alkalmazása negatívabban hat** az MTÁ létrejöttére és élménymintázatára, mint azok a beavatkozások, melyeknél kikérték a szülő nők előzetes beleegyezését.
- 3 Szignifikáns a különbség az MTÁ mértékében és élménymintázatában **az állami kórházban és az egyéb helyszínen** (magánkórház, szülésotthon, saját otthon) szülők csoportja között.
- 4 Minél nyugodtabb a **szüléshez való előzetes hozzáállás**, annál erőteljesebb és pozitívabb élménymintázatú MTÁ alakul ki.
- 5 A **császármetszések** esetében erőteljesebb az MTÁ azok körében, akik szülését **vajúdás** előzte meg, mint akik nem vajúdtak.

Eredmények

A szülés során alkalmazott **beavatkozások negatívan hatnak** a tudatállapot-módosulás mértékére és negatív élménymintázatot eredményeznek.

Pozitív élmény: beavatkozásmentes
Negatív élmény: császármetszés

PCI dimenziók	<u>Mterm</u>		Mcsászár		<u>Mbeav</u>		<u>Kruskal-Wallis H</u>	<u>df</u>	p*
	Átlag	Rangsor átlag	Átlag	Rangsor átlag	Átlag	Rangsor átlag			
Módosult élmény	3,03	73,13	2,63	56,00	2,40	54,44	5,021	2	0,081
Testkép	2,70	67,95	2,22	56,59	2,14	55,69	2,187	2	0,335
Időérzékelés	4,03	56,18	4,42	64,59	4,03	56,40	1,134	2	0,567
Percepció	2,00	64,18	1,78	57,11	1,61	56,57	0,844	2	0,656
Szokatlan jelentés	3,39	83,98	2,10	56,72	1,83	51,19	15,27	2	0,001
Pozitív érzelmek	3,26	76,65	2,28	47,83	2,47	56,07	8,664	2	0,013
Élvezet	4,15	75,53	2,43	44,33	3,15	57,50	9,478	2	0,009
Szeretet	5,10	74,55	4,26	56,70	3,97	53,82	6,295	2	0,043
Negatív érzelmek	1,37	36,60	2,46	71,59	2,08	59,60	12,660	2	0,002
Félelem	0,55	36,98	2,74	74,33	1,83	58,63	14,22	2	0,001

Mterm: N = 20

Mcsászár: N = 23

Mbeav: N = 72

Mterm = Természetes úton, beavatkozás nélkül

Mcsászár = Császármetszés

Mbeav = Természetes úton, beavatkozásokkal

* A p érték oszlopában a vastaggal szedett értékek szignifikánsak, az egyes dimenzióknál pedig a legmagasabb értékek vannak kiemelve.

2 Beleegyezés nélküli beavatkozások

Beleegyezés nélküli beavatkozások:

- negatív élménymintázat
- csökkent MTÁ

12. táblázat: Gátmetszés (saját szerk.)

PCI dimenziók	Mnem	Mkérték	df	F	p	Cohen D
Megváltozott tudat	1,92	2,58	14	0,518	0,030	-0,678
Testkép	2,41	1,11	12	0,200	0,010	-0,993
Élvezet	2,28	3,39	16	0,649	0,037	-0,603
Figyelem	2,90	3,96	13	0,383	0,013	-0,860
Figyelem iránya	2,85	4,09	14	1,453	0,009	-0,907
Tudat módosultsága	1,93	3,18	13	0,026	0,050	-0,643
Arousal	3,23	4,39	15	0,675	0,029	0,643

Mkérték: N = 9

Mnemkérték: N = 37

Mkérték: akiknek kérték előzetes beleegyezésüket

Mnemkérték: akiknek nem kérték előzetes beleegyezésüket

10. táblázat: Szülésmegindítás (saját szerk.)

	Mnem	Mkérték	df	F	p	Cohen D
Pozitív érzelmek	2,20	2,84	79	0,110	0,004	-0,555
Élvezet	2,55	3,63	101	8,46	0,003	-0,572
Szeretet	3,80	4,51	74	0,564	0,028	-0,404
Negatív érzelmek	2,37	1,82	76	0,325	0,011	0,481
Harag	1,60	0,86	101	7,703	0,013	0,460
Félelem	2,26	1,45	78	0,115	0,018	0,438
Arousal	3,35	2,52	70	3,351	0,014	0,472
Figyelem	3,68	4,48	101	4,216	<0,001	-0,660
Figyelem iránya	3,68	4,38	101	6,154	0,011	-0,514
Figyelem koncentrálttsága	3,67	4,57	67	3,658	0,002	-0,631
Racionalitás	4,02	4,57	66	2,286	0,030	-0,413

Mkérték = 14

Mnemkérték = 25

Mkérték: akiknek kérték előzetes beleegyezésüket

Mnemkérték: akiknek nem kérték előzetes beleegyezésüket

11. táblázat: Szülésgyorsítás (saját szerk.)

PCI dimenziók	Mnem	Mkérték	df	F	p	Cohen D
Negatív érzelmek	2,63	2,08	49	0,905	0,040	-0,473
Harag	2,11	1,06	44	0,001	0,010	-0,656
Figyelem	3,38	3,92	46	0,184	0,49	0,454

Mkérték = 36

Mnemkérték = 23

Mkérték: akiknek kérték előzetes beleegyezésüket

Mnemkérték: akiknek nem kérték előzetes beleegyezésüket

3
Állami kórházban és egyéb helyszínen (magánkórház, szülésotthon, saját otthon)
(medikalizált vs. holisztikus szemlélet)

Negatív élmény,
csökkent MTÁ:
medikalizált

Pozitív élmény,
magas MTÁ:
holisztikus

13. táblázat: MTÁ a szülés helyszínétől függően (saját szerk.)

PCI dimenziók	Mállami	Mmindenmás	df	F	p	Cohen D
Arousal	3,14	1,59	43	2,2	<0,001	0,90
Félelem	1,97	0,78	112	10,1	0,006	0,65
Negatív érzelmek	2,16	1,46	112	12,38	0,009	0,62
Figyelem	3,94	4,91	112	4,36	<0,001	-0,80
Figyelem iránya	3,92	4,78	112	40	0,004	-0,63
Figyelem koncentrálttsága	3,96	5,04	112	10,62	<0,001	-0,75
Vizuális képzelet mennyisége	1,89	2,63	32	0,78	0,046	-0,47
Vizuális képzelet élénksége	2,54	3,08	32	0,25	0,041	-0,48
Szokatlan jelentés	2,00	2,97	32	0,43	0,010	-0,68

Mállami: N = 91
Mmindenmás: N = 23

Mállami: állami kórházban szülők
Mmindenmás: magánkórházban, szülésházban és otthon szülők

	Előzetes pozitív hozzáállás	
PCI dimenziók	r	p
Módosult élmény	0,198	0,016
Szokatlan jelentés	0,278	0,001
Pozitív érzelmek	0,206	0,013
Élvezet	0,205	0,013
Szeretet	0,244	0,004
Figyelem	0,373	<0,001
Figyelem iránya	0,289	<0,001
Figyelem koncentrálttsága	0,360	<0,001
Tudat <u>módosultsága</u>	0,161	0,042
Akarati kontroll	0,184	0,024

	Előzetes negatív hozzáállás	
PCI dimenziók	r	p
Negatív érzelmek	-0,454	<0,001
Harag	-0,262	0,002
Szomorúság	-0,222	0,008
<u>Arousal</u>	-0,353	<0,001
Belső beszéd	-0,209	0,012

enyhe korreláció

A császármetszések esetében erőteljesebb az MTÁ azok körében, akik szülését vajúdas előzte meg, mint akik nem vajúdtak.

16. táblázat: Császármetszés vajúdással és vajúdas nélkül (saját szerk.)

PCI dimenziók	<u>Mnem</u>	<u>Mvolt</u>	<u>df</u>	F	p	Cohen D
Módosult tudatállapot	1,90	2,83	14	1,354	0,017	0,810
Időérzékelés	2,87	4,85	15	1,475	0,050	1,379
Percepció	0,47	2,15	15	2,681	0,011	0,993
Vizuális képzelet mennyisége	3,50	2,83	16	3,175	0,033	-0,654
Akaratlagos kontroll	3,27	2,28	13	2,044	0,030	-0,749

Mvolt: N = 18

Mnemvolt: N = 5

Mvolt: A császármetszést vajúdas előzte meg

Mnemvolt: A császármetszés vajúdas nélkül történt

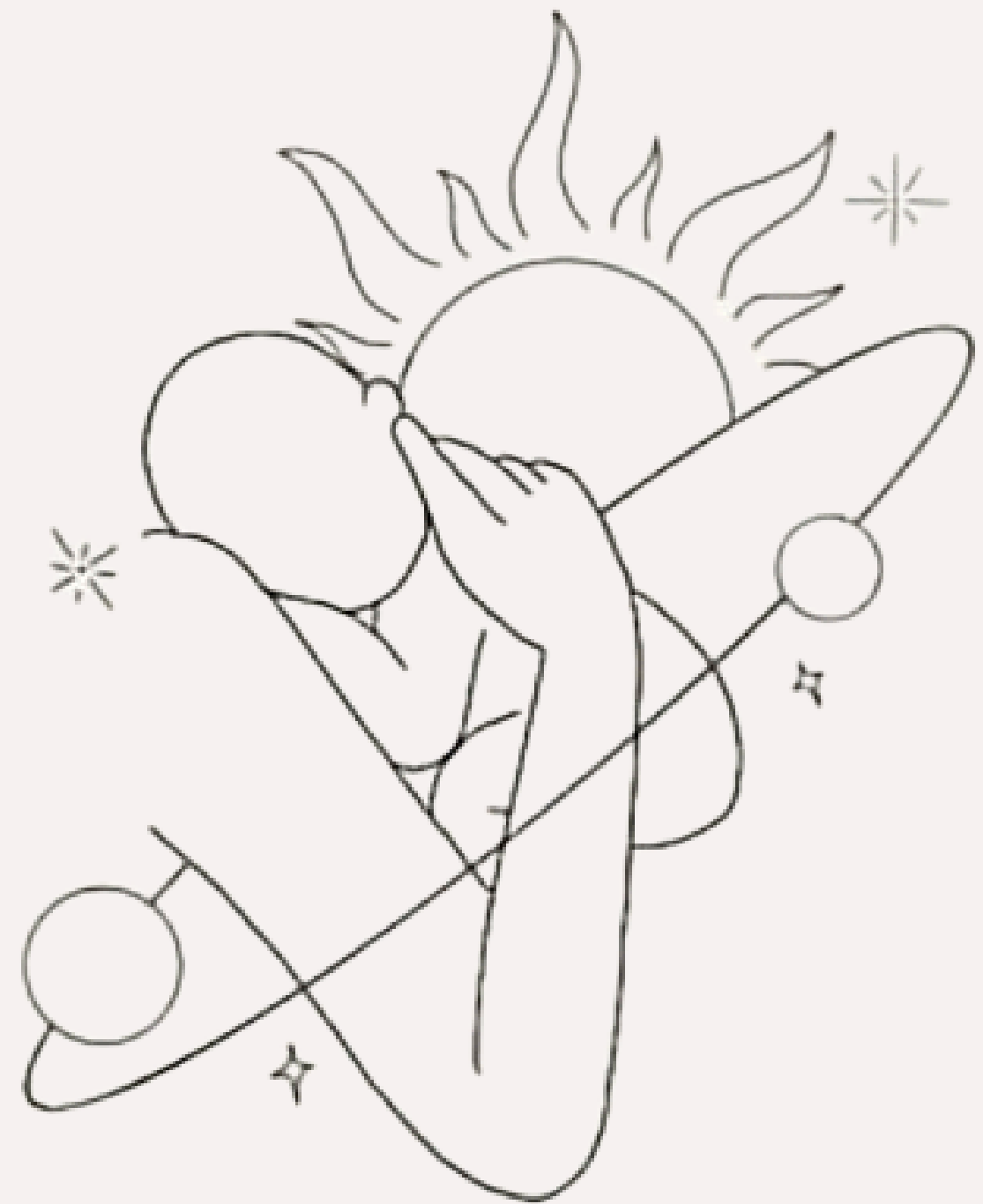
MTÁ magasabb: vajúdas esetén

Összefoglalás

Beavatkozásmentes,
háborítatlan szülés

Autonómia és döntési
szabadság tiszteletben tartása

Vajúdás pozitív hatása az
MTÁ-ra

Limitációk és továbbfejlesztési lehetőségek

Limitációk:

- Minta eloszlása nem arányos
- PCI dimenziói: nincs minden esetben szignifikáns hatás

Továbbfejlesztési lehetőségek:

- Minta növelése
- Szülésélmény árnyaltabb vizsgálata (pl. orvosba vetett bizalom szerepe)
- MTÁ egyéb módon való vizsgálata

Köszönöm a figyelmet!

Felhasznált irodalom

- Bálint, S. (1991). A természetes szülés hipotézise. *Lege Artis Medicinae*, 1(3), 174-179.
- Szabó Cs. (1989). *Szubjektív élmények különböző indukciós technikákkal létrehozott hipnózisokban*. Doktori értekezés. Debrecen: Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. Kézirat.
- Pekala, R. J. (1982). The Phenomenology of Consciousness Inventory. Thorndale, Philadelphia, USA: Psychophenomenological Concepts.